

Міністерство розвитку громад та територій України

Робоча група з розробки національних політик щодо реінтеграції, відновлення влади та української ідентичності на тимчасово окупованих територіях України Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування.

Пропозиції неформальної коаліції організацій стосовно засад державної політики щодо тимчасово окупованих територій України

Шановні колеги!

Неформальна коаліція організацій у складі: ВГО "Асоціація сприяння самоорганізації населення", ГС "Коаліція "На лінії зіткнення", ГО "Громадська ініціатива Луганщини", ГО "Асоціація "Відродження та розвиток", ГО "Центр політико-правових реформ", а також представників експертного середовища висловлює вам вдячність за залучення громадськості до процесу розробки засад державної політики щодо тимчасово окупованих територій України. За результатами аналізу проекту постанови Кабінету Міністрів України "Про засади державної політики щодо тимчасово окупованих територій України" (далі – проект Постанови), надаємо наші консолідовані пропозиції у цьому листі та додатку до нього у вигляді порівняльної таблиці.

1. Відповідно до п. 5 ч. 1 ст 85 Конституції України, до повноважень Верховної Ради України належить визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики. Крім того, усталена практика нормотворчості свідчить, що засади державної політики в різних сферах визначаються саме законами України. Зокрема йдеться про такі закони як: «Про засади державної регіональної політики», «Про засади державної політики національної пам'яті Українського народу», «Про основні засади державної кліматичної політики», «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності», «Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки» тощо. Водночас уряд забезпечує реалізацію державної політики у відповідних сферах, зокрема затверджує стратегії, концепції, державні цільові програми, плани заходів.

2. Відповідно до Плану пріоритетних дій Уряду на 2025 рік, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2025 р. № 1003-р, в рамках завдання 148 операційної цілі 5 передбачені такі заходи: 1) розроблення та подання Кабінетові Міністрів України законопроекту щодо особливостей державної політики щодо тимчасово окупованих територій; 2) розроблення та подання Кабінетові Міністрів України проекту акта Кабінету Міністрів України стосовно державної програми щодо тимчасово

окупованих територій. Таким чином визначена послідовність стосовно державної політики щодо тимчасово окупованих територій: спочатку законодавче регулювання, потім – механізм виконання.

3. Враховуючи вищезазначене, усвідомлюючи визначальну стратегічну значущість державної політики щодо тимчасово окупованих територій для нашої держави та суспільства, ціннісна позиція нашої неформальної коаліції полягає у дотриманні формули: закон про основні засади → концепція (стратегія) → план реалізації → державна цільова програма. Коаліція готова донести свою позицію Прем'єр-міністру України, акцентуючи на тому, що питання державної політики щодо ТОТ не лежить в площині швидкості виконання індикаторів Плану дій Уряду і має бути відтерміноване для залучення до процесу якомога ширшого кола зацікавлених осіб. Разом з тим, ми надаємо концептуальні рекомендації та пропозиції до проєкту Постанови на випадок, якщо вищезгаданий підхід не буде застосований з різних причин:

- Переглянути підхід до структури проєкту Постанови, розділів, опису проблематики, упорядкування та приведення до норм юридичної техніки тексту документа. Доречним є врахування попереднього досвіду розроблення відповідної державної політики шляхом аналізу проєкту Стратегії відновлення державної влади та реінтеграції населення деокупованих територій України (2024 рік, колишнє МІнреінтеграції).
- Зважаючи, що терміни «громадяни», «громадяни України» застосовуються в тому числі в нормах, які стосуються захисту прав і свобод, це фактично звужує реалізацію нормативно-правового акта. В окремих випадках поставлені цілі захисту прав і свобод обмежуються виключно громадянами України і не розповсюджуються на «іноземців та осіб без громадянства, які на законних підставах перебували чи перебувають на тимчасово окупованих територіях». Для усунення такого дискримінаційного підходу пропонується узгодити використання узагальненого терміну, який визначає, на яких осіб розповсюджується дія постанови та застосування такого терміну далі по тексті. Альтернативою може бути застосування у тексті усього переліку осіб у кожному випадку. Для обґрунтування такого підходу пропонуємо звернутись в якості аналогії до Закону України від 20 жовтня 2014 року № 1706 «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», згідно з яким «внутрішньо переміщеною особою є громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні...».
- Залучити Інститут демографії та досліджень якості життя імені Михайла Птухи НАН України до формування розділу «Стратегічні ризики».
- Описати та додати до тексту ризик перманентного продовження бойових дій як на окупованих територіях, так і на територіях, які будуть знаходитись в районі відсічі збройній агресії Російської Федерації. Це може стосуватися і деокупованих територій, наближених до або суміжні із кордоном з РФ, і деокупованих територій, які межуватимуть з тимчасово окупованими територіями України.
- Розглянути можливість врахування ризиків розміщення виробничих потужностей на прифронтових територіях у розумінні цього терміну згідно з Державною стратегією регіонального розвитку на 2021-2027 роки.
- Визначити підходи до умов повернення та реінтеграції після деокупації переміщеного з тимчасово окупованих територій України населення на територію Російської Федерації.